

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
ВІДДІЛ ДИДАКТИКИ
ВІДДІЛ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ РОЗВИТКУ ДИТИНИ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ЛАБОРАТОРІЯ ПСИХОДИДАКТИКИ
ІМЕНІ Я. А. КОМЕНСЬКОГО
БРЕСТСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БРДУ ІМЕНІ О. С. ПУШКІНА (БІЛОРУСЬ)
ВИЩА ШКОЛА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ Я. А. КОМЕНСЬКОГО У М. ЛЕШНО (ПОЛЬЩА)
ГРОДНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЯНКИ КУПАЛИ (БІЛОРУСЬ)
ДЕРЖАВНА ВИЩА ПРОФЕСІЙНА ШКОЛА ІМЕНІ ПРОФЕСОРА СТАНІСЛАВА ТАРНОВСЬКОГО
У М. ТАРНОБЖЕГ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
ДЗО «ГРОДНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ОСВІТИ» (БІЛОРУСЬ)
ЖЕШУВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
КАЗАХСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. АБАЯ (КАЗАХСТАН)
ПУБЛІЧНИЙ ІНСТИТУТ «ТРАКАЙСЬКИЙ ЦЕНТР ПРОСВІТИ» (ЛИТВА)
ТРАКАЙСЬКИЙ ЦЕНТР РОЗВИТКУ ДОРОСЛИХ (ЛИТВА)
УНІВЕРСИТЕТ САСКАТЧЕВАНА (КАНАДА)

***ВІСНИК ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ
ЛАБОРАТОРІЇ ДИДАКТИКИ
ІМЕНІ ЯНА АМОСА КОМЕНСЬКОГО***

Випуск 1 (20)

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОБДАРОВАНОСТІ
ОСОБИСТОСТІ**

Матеріали Першої Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Умань, 20–21 травня 2020 року)

Умань
2020

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР ТА ВІДПОВІДАЛЬНА ЗА ЗБІРНИК:

Осадченко Інна, д-р. пед. наук., професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Васьківська Галина, д-р. пед. наук, проф., зав. відділом дидактики Інституту педагогіки НАПН України;

Велскоп Войцех, д-р. соціолог. наук, проректор з організації навчання та якості освіти Вищої школи бізнесу і наук про здоров'я в Лодзі;

Демченко Ірина, д-р. пед. наук, проф., декан факультету дошкільної та спеціальної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Івлева Надія, канд. пед. наук, доц. Казахського національного педагогічного університету імені Абая;

Коберник Олександр, д-р. пед. наук, проф., зав. кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Кочетова Наталія, канд. фіз.-мат. наук, декан факультету початкової освіти Самарського державного соціально-педагогічного університету;

Кравченко Оксана, д-р. пед. наук, проф., декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Лякішева Анна, д-р. пед. наук, проф. Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;

Максимук Лариса, канд. пед. наук, доц. кафедри іноземних мов Брестського державного університету імені О. С. Пушкіна;

Сергейко Світлана, канд. пед. наук, доц., ректор ДЗ «Гродненський обласний інститут розвитку освіти»;

Тарантей Віктор, д-р. пед. наук, проф., зав. каф. педагогіки та соціальної роботи ДЗ «Гродненський державний університет імені Янки Купали»;

Тарантей Лариса, канд. пед. наук, доц., декан ДЗ «Гродненський обласний інститут розвитку освіти».

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Штефан Людмила, д-р. пед. наук, проф., завідувач кафедри історії педагогіки і порівняльної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Григорія Сковороди;

Данилюк Оксана – канд. філол. наук, доц., зав. кафедри філології та методики початкової освіти Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

ТЕХНІЧНИЙ РЕДАКТОР:

Будегай Вікторія – лаборант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Рекомендовано до друку Вченими радами факультету соціальної та психологічної освіти (протокол № 13 від 18.05.2020 р.) та факультету дошкільної та спеціальної освіти (протокол № 12 від 12.05.2020 р.). Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Мова видання: українська, російська, польська, англійська, китайська.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія КВ №19704 – 9504Р від 21.12.2012 р.

Вісник Польсько-української науково-дослідної лабораторії дидактики імені Я. А. Коменського. В53 Вип. 1(20): Сучасні проблеми обдарованості особистості: матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Умань, 20–21 травн. 2020 р.) / МОН України, НАПН України, Ін-т педагогіки [та ін.] ; [редкол.: Осадченко І. (голов. ред. та відп. за вип.), Васьківська Г., Велскоп В. [та ін.]. – Умань: Візаві, 2020. – 101 с.

До збірника увійшли матеріали Першої Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми обдарованості особистості». Основна тематика представлених доповідей відповідає напрямкам роботи конференції: історичні, порівняльні аспекти та методологія дослідження проблеми обдарованості особистості; дидактичне, виховне та психологічне забезпечення формування обдарованої особистості у закладах дошкільної, загальної середньої, вищої та післядипломної освіти на засадах традиційного, інклюзивного та інтегрованого підходів; сучасні педагогічні технології та діяльність соціально-психологічної служби у контексті формування обдарованої особистості; інклюзивний підхід до формування обдарованої особистості та інші напрями сучасних досліджень у контексті модернізації освітнього середовища.

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
© Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України

ЗМІСТ

<i>Авраменко Оксана.</i> Особливості психолого-педагогічної підтримки обдарованих дошкільників.....	5
<i>Алексєєнко Тетяна.</i> Проблема психотравми у розгортанні життєвих сценаріїв та професійної допомоги вимушеним переселенцям	11
<i>Барановська Олена.</i> Основні напрямки розвитку обдарованої особистості (технологічний аспект).....	16
<i>Василевська Олена.</i> Емоційні передумови психосоматичних розладів.....	20
<i>Габинская Алла.</i> Готовность педагога в работе с одаренными учащимися.....	23
<i>Гаврилюк Світлана.</i> Виховання лідерських якостей у дітей дошкільного віку.....	27
<i>Дука Тетяна.</i> Розвиток обдарованої дитини в умовах сьогодення.....	29
<i>Журавко Тетяна.</i> Арт-терапія як креативний метод психолого-педагогічного навчання розвитку та супроводу обдарованої особистості.....	33
<i>Зозуля Ірина.</i> Креативний розвиток музично обдарованих дітей дошкільного віку.....	37
<i>Ищенко Людмила.</i> Педагогічні умови формування творчо обдарованої особистості дитини.....	41
<i>Карнаух Леся.</i> Специфіка проблеми виховання обдарованої дитини дошкільного віку.....	45
<i>Кравчук Неля.</i> Психологічні проблеми розвитку, навчання й виховання обдарованих дітей.....	47
<i>Лях Тетяна (Лях Татьяна).</i> Использование музыкотерапии в дополнительном образовании взрослых.....	50
<i>Мацейків Тетяна.</i> Формування національних цінностей учнів ліцею на уроках історії української культури.....	54
<i>Мельникова Ольга.</i> Соціально-педагогічна підтримка обдарованих дітей дошкільного віку.....	56
<i>Мороз Ірина.</i> Модель дослідницької компетентності старшокласників з історії.....	58
<i>Мороз Петро.</i> Структура дослідницької компетентності старшокласників з історії.....	61
<i>Панкова Алеся.</i> Проблема готовності майбутніх вихователів до	

роботи в інклюзивному середовищі.....	64
Піддячий Микола. Модернізація освітнього середовища: здоровий спосіб життя старшокласників.....	67
Підлипняк Ірина. Інтелектуальні здібності у структурі обдарованості особистості.....	70
Ремех Тетяна (Remekh Tetiana). Enhancing pupils' civic competence by means of interactive learning.....	75
Рябошанка Ольга. Роль театрального мистецтва у розвитку творчих здібностей дошкільників.....	77
Скрипник Неля. Співпраця закладів дошкільної освіти та сім'ї щодо розвитку музичних здібностей дошкільників.....	80
Тарантей Віктор (Тарантей Виктор). Система организационного и психолого-педагогического сопровождения одаренных детей и молодежи в Республике Беларусь.....	82
Трофаїла Наталія. Психологія обдарованої дитини.....	83
Чамлай Інна. Діагностика та особливості розвитку естетичної обдарованості у дітей дошкільного віку.....	87
Шелестова Людмила. Оптимізація розвитку творчих здібностей старшокласників у процесі вивчення гуманітарних предметів.....	93
Шемуда Марина. Особливості навчально-дослідницької діяльності обдарованих старшокласників.....	97

індивідуалізації освітнього процесу. Педагог надає перший імпульс розвитку обдарованої дитини, створюючи морально-психологічні умови для її продуктивної навчальної діяльності, створює позитивно зорієнтовану популярність, збуджує внутрішні імпульси для інтелектуальної діяльності [1].

Таким чином, щоб сприяти розвитку обдарованих дітей, освітній процес має бути насичений творчою діяльністю, що забезпечувала б цілковите задоволення їхніх потреб, надавала б максимальну свободу для творчого саморозвитку, пробуджувала прагнення досягти успіху.

Список використаних джерел

1. Анджейчак А. Психолого-педагогічні умови формування творчої особистості дитини в освітньовиховних закладах. *Обдарована дитина*. 2000. № 5. С. 8–13.
2. Дементьева І. П. Програма роботи з обдарованими дітьми. *Обдарована дитина*. 2007. № 6. С. 7.
3. Заброцька С. Г. Обдарованість-риси тільки обраних? *Обдарована дитина*. 2007. № 5. С. 48.
4. Загребельна О. О. Дослідження проявів інтелектуальної та творчої обдарованості: теоретичний аналіз. *Обдарована дитина*. 2008. № 8. С. 63.
5. Калашнікова А. М. Робота з обдарованими дітьми. *Обдарована дитина*. 2007. № 2. С. 23.
6. Хоменко З. І. Психологічні особливості роботи вчителя з обдарованими дітьми. *Обдарована дитина*. 2009. № 2. С. 26–29.

Журавко Тетяна,

викладач-стажист кафедри психології та педагогіки розвитку дитини Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Україна

АРТ-ТЕРАПІЯ ЯК КРЕАТИВНИЙ МЕТОД ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО НАВЧАННЯ РОЗВИТКУ ТА СУПРОВОДУ ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Сьогодні суспільство все більше починає розуміти, що його основи закладаються у дитинстві, а найбільш цінний його здобуток – це психічне здоров'я дитини, її неповторний індивідуально-творчий потенціал.

Емоції та почуття, що їх переживає дитина «тут і зараз», незалежно від наших правильних «дорослих повчань» та виховних

намірів, розкладу занять та запланованих заздалегідь заходів, живуть за власними законами й вимагають свого визначення!

Сучасне суспільство все більше потребує творчої особистості, яка має високий рівень адаптації і самореалізації, проектує своє майбутнє, свій шлях, ставить перед собою чіткі завдання самовиховання, самовдосконалення та самоосвіти.

Креативність є характерною ознакою творчої людини, яка здатна за власною ініціативою реалізувати свій потенціал, з вибором відповідних способів. Це потребує зміни педагогічного супроводу, спрямування його на розвиток креативного середовища в освітній установі [1].

Компоненти креативної особистості: мотиваційний, інтелектуальний, емоційний та комунікативний. Для розвитку їх необхідно розширяти рольовий простір кожного учня та включати його в різноманітні види діяльності, які забезпечують йому творчу самореалізацію та створюють досвід соціальних відносин.

Ефективними методами роботи креативного навчання – є застосування на уроках арт-терапевтичних вправ. До них належать методи, що у традиційному розумінні є інтуїтивними: педагогічні методи, який виконує роль вчителя тощо. Такі методи спираються на нелогічні дії дітей, що мають інтуїтивний характер.

Скільки існує людство – стільки існує і мистецтво. Мистецтво володіє величезною цілющою силою, про це знали ще наші предки і намагалися лікувати хвороби за допомогою музики, танцю, звуків, окремих музичних інструментів. У ХХ столітті психологія взяла цей метод на озброєння, використавши заняття різними видами мистецтва для вирішення життєвих проблем. Так виникла арт-терапія, або зцілення мистецтвом [2].

Арт-терапія – один з найм'якших і у той же час глибоких методів в арсеналі психологів і психотерапевтів. Малюючи, займаючись ліпленням або описуючи в літературній формі свою проблему або настрій, ви неначе одержуєте закодоване послання від самих себе, з власної підсвідомості.

Сучасна арт-терапія в коловороті нашого стрімкого часу здатна задовольнити душевні потреби, і вирішити найрізноманітніші проблеми. Адже у прадавні часи усі люди займалися мистецтвом щодня. Засівали поле – співали, білили хату – розмальовували стіни, довгими зимовими вечорами створювали мереживні казки усією

родиною. Однак ті часи залишилися далеко в минулому. Жителі ж сьогоденного мегаполісу уже прокидаються втомленими й проживають робочий день в нелюдському темпі, а вільний час присвячують споживанню популярних продуктів: чіпсів, серіалів, поп-музики, тощо. Душевні ж пориви особистості залишаються непоміченими й нереалізованими, та осідають не підйомним тягарем в тілі, провокуючи виникнення психічних й фізичних недуг.

Мистецтво – це, по суті, самопізнання людини в різних сенсах її буття і соціально-політичному, соціальному, національному, психологічному тощо. Кожен народ пізнає себе через своє мистецтво, людство і історію мистецтв. Гегель справедливо вважав, що цінність мистецтва полягає у вираженні «глибинних інтересів, всеоб'ємних істин духу». У твори мистецтва народи вклали свої найзмістовніші внутрішні споглядання і уявлення. Мистецтво часто служить ключем, а у деяких народів єдиним ключем для розуміння їхньої мудрості [3].

Карл Р. Роджерс в своїй книзі «Погляд на психотерапію. «Творчість – це прагнення людини реалізувати себе. Під цим прагненням я маю на увазі прагнення до розвитку, розширення, вдосконалення, зрілості, виявлення всіх здібностей організму і особистого «Я». Це прагнення може бути глибоко приховано під кількома шарами психологічного захисту, за штучним фасадом небажання, але це прагнення є в кожного індивіда і тільки чекає сприятливих умов для звільнення і прояву. Саме воно є головним фактором мотивації творчості, коли особистість вступає в нові відносини з навколишнім світом, намагаючись більш повно бути самою собою».

Серед сучасних можливостей подальшого удосконалення креативних, реабілітаційних технологій належна увага надається арт-терапії. Арт-терапія – це лікування за допомогою залучення дитини до мистецтв. При цьому дитина навчається спілкуватися з навколишнім світом на рівні екосистеми, використовуючи образотворчі, рухові та звукові засоби. Вона дає змогу самостійно висловлювати свої почуття, потреби та мотивацію своєї поведінки, діяльності і спілкування, необхідні для її повноцінного розвитку та пристосування до навколишнього середовища. Через малюнок або інший вид творчої діяльності дитина може «виплеснути» негативне та поділитися позитивними емоціями.

Арт-терапія наголошує на тому, що у людини не обов'язково мусять бути проблеми. Головна мета арт-терапії – допомогти особі саморозкритися. Другим фактором є екологічність арт-терапії, її безпечність. Людина може не озвучувати свої проблеми, а виконуючи які-небудь дії, починає сама їх вирішувати.

Таким чином, образотворче мистецтво сприяє розширенню творчого потенціалу дітей, їхньому гармонійному розвитку, підвищує рівень художньої культури, який проявляється в інтересі до мистецтва, у розширенні знань про мистецтво та вмінні застосовувати їх в практичній діяльності.

Проблема використання в дидактичному процесі креативних методів або розвивального навчання учнів особливо актуальна на сучасному етапі становлення національної системи освіти і збагачення її новим змістом.

Із метою формування особистості школяра в навчальному процесі сучасна дидактика рекомендує збагачувати традиційні методи навчання такими прийомами та способами, які сприяли б формуванню в суб'єктів навчання мотивації, майбутньої професійної діяльності та змістовних життєвих настанов, високого рівня активності й емоційної заангажованості в навчально-пізнавальній діяльності, створенню умов для активного самостійного набуття учнями загальнонаукових та професійних знань, навичок та вмінь [2].

Головним фактором креативного навчання є ініціатива учнів. Учень тут уже перестає бути об'єктом впливу і стає повноправним суб'єктом спілкування. Він несе відповідальність за свою роботу у такій самій мірі, як вчитель – за свою.

Креативне навчання є не що інше як навчання творчості, і саме воно є також творчою діяльністю.

Великого значення набуває особистість педагога. Він повинен бути яскравою, талановитою, творчою особистістю. Саме творчий педагог може навчити творчості іншого.

Список використаних джерел

1. Лопатина А., Скребцова М. Книги для занять по духовному вихованню в 8-ми томах. Москва: ИПЦ «Русский Раритет», 1999. 576 с.
2. Підлипна Л. Терапія мистецтвом. 2-гу вид., оновл. Івано-Франківськ: ОІШПО; Снятин: ПрутПринт, 2009. 136 с.
3. Федій О. А. Естетотерапія. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 256 с.